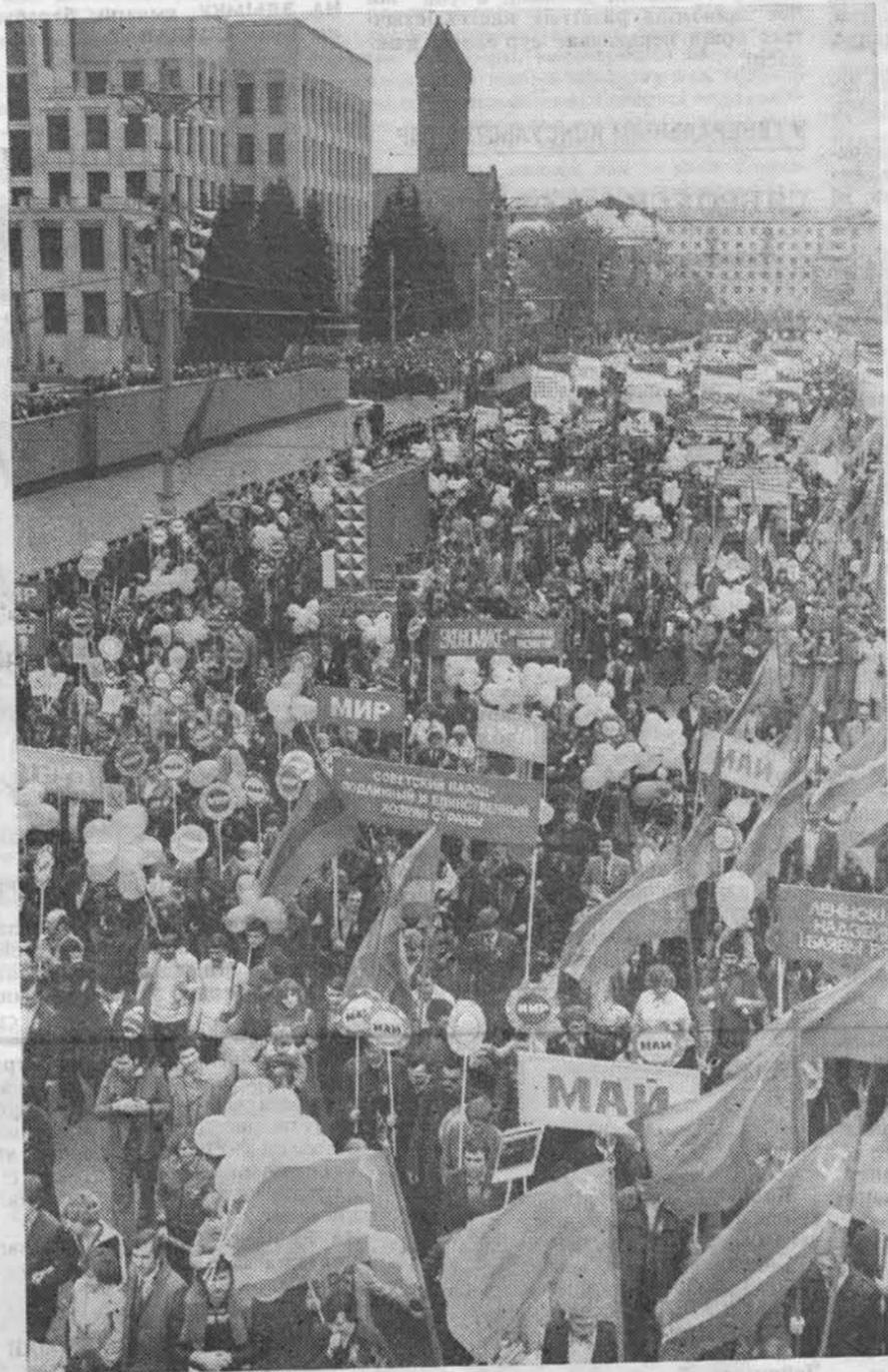

Голас Радзімы

№ 18 (1796)
5 мая 1983 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЕЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Выдаецца з 1955 г.
Цана 4 кап.

Мінск. 1 мая 1983 года. Дэманстрацыя працоўных на плошчы імя Леніна.

Фота С. КРЫЦКАГА.

ПЕРШАМАЙ —
ДЗЕНЬ
МІЖНАРОДНАЙ
САЛІДАРНАСЦІ
ПРАЦОУНЫХ
УСЯГО СВЕТУ,
І ТАМУ
КАМУНІСТЫЧНАЯ
ПАРТЫЯ
САВЕЦКАГА САЮЗА
ЗАКЛІКАЕ:
«НЯХАЙ МАЦНЕЕ
НЕАДОЛНЫ САЮЗ
СУСВЕТНАГА
САЦЫЯЛІЗМУ,
МІЖНАРОДНАГА
ПРАЛЕТАРЫЯТУ
І НАЦЫЯНАЛЬНА-
ВЫЗВАЛЕНЧАГА РУХУ!»
ПРЫНЦЫП МІРНАГА
СУІСНАВАННЯ —
АСНОВА
ЗНЕСНЯЙ ПАЛІТЫКІ
САВЕЦКАЙ ДЗЯРЖАВЫ.
МЫ
ІНТЭРНАЦЫЯНАЛІСТЫ,
НАМ БЛІЗКІЯ ЖЫЦЦЕ,
БАРАЦЬБА,
ІМКНЕННЕ ДА ШЧАСЦЯ
УСІХ НАРОДАУ.
ПЕРШАМАЙ —
РАДАСНАЕ
І ПРЫГОЖАЕ СВЯТА.
ЯНО ПРЫХОДЗІЦЬ
ДА НАС У ПАРУ
АБУДЖЭННЯ ПРЫРОДЫ,
КАЛІ ЛАСКАВЫЯ
СОНЕЧНЫЯ ПРОМНІ
САГРАВАЮЦЬ ЗЯМЛЮ,
І ЯНА ДОРЫЦЬ ЛЮДЗЯМ
ПЯШЧОТНУЮ
ЗЕЛЯНІНУ ДРЭУ,
ПУНСОВУЮ ЯРКАСЦЬ
ЦЮЛЬПАНАУ,
СВЕЖАСЦЬ
ПАВЕТРА.
СЁЛЕТА
У ПЕРШАМАЙСКУЮ
РАЇЦУ,
МІЛЬЭНЫ
САВЕЦКІХ ЛЮДЗЕЙ
ВА УСІХ КУТКАХ
НАШАЙ РАДЗІМЫ
ВЫЙШЛІ
НА СВЯТОЧНЫЯ
ДЭМАНСТРАЦЫІ,
КАБ РАСКАЗАЦЬ
АБ ПРАЦОУНЫХ
ПЕРАМОГАХ,
УСІМ РАЗАМ
ПАРАДАВАЦА
НАШЫМ ЗДАБЫТКАМ,
ПРАДЭМАНСТРАВАЦЬ
СВАЁ АДЗІНСТВА
І ЗГУРТАВАНАСЦЬ,
СВАЮ НЕПАХІСНУЮ
ВОЛЮ ДА МІРУ.

падзеі • людзі • факты

АДКАЗ КІРАУНІКА ДЗЯРЖАВЫ

СЛОВА ПРАУДЫ

Яшчэ ўчора нікому невядомая дзесяцігадовая амерыканская дзяўчынка, якая жыве ў горадзе Манчэстэр, у штаце Мэн, стала на Захадзе «навіноў нумар адзін». Пяцікласніца Саманта Сміт напісала пісьмо Ю. У. Андропаву з пытаннямі: «Вы за вайну ці не? Калі вы супраць, калі ласка, скажыце, як вы збіраецеся не дапусціць вайну?»

І вось атрыманы адказ. Вельмі нечаканы для Саманты. У ім, у прыватнасці, гаворыцца:

«Ты пішаш, што вельмі занепакоена, ці не здарыцца ядзерная вайна паміж нашымі краінамі. І пытаеш, ці робім мы што-небудзь, каб не даць успыхнуць вайне.

Тваё пытанне — самае галоўнае з тых, якія хваляюць кожнага чалавека. Адкажу табе на яго сур'ёзна і шчыра.

Так, Саманта, мы ў Саюзе стараемся рабіць і робім усё для таго, каб не было вайны паміж нашымі краінамі, каб увогуле не было вайны на зямлі. Так хоча кожны савецкі чалавек. Так вучыў нас вялікі заснавальнік нашай дзяржавы Уладзімір Ленін.

І ў Амерыкі, і ў нас ёсць ядзерная зброя — страшная зброя, якая можа ў адно імгненне забіць мільёны людзей. Але мы не хочам, каб яна калі-небудзь была пушчана ў ход. Іменна таму Савецкі Саюз урачыста на ўсё свет аб'явіў, што ніколі — ніколі! — не прыменіць ядзерную зброю першым ні супраць якой краіны, і увогуле мы прапаноўваем спыніць яе далейшую вытворчасць і пачаць знішчэнне ўсіх яе запасаў на зямлі.

Мне здаецца, што гэта — дастатковы адказ на тваё другое пытанне: «Чаму вы хочаце заваяваць увесь свет, або па крайняй меры Злучаныя Штаты?» Нічога падобнага мы не хочам. Ніхто ў нашай вялікай і цудоўнай краіне — ні рабочыя, ні сяляне, ні пісьменнікі і ўрачы, ні дарослыя і дзеці, ні члены ўраду не хочуць ні вялікай, ні «малой» вайны.

Мы хочам міру — нам ёсць чым заняцца: вырошчваць хлеб, будаваць і вынаходзіць, пісаць кнігі і лятаць у космас. Мы хочам міру для сябе і для ўсіх народаў планеты. Для сваіх дзяцей і для цябе, Саманта».

Ю. У. Андропаву запрасіў Саманту прыехаць у Савецкі Саюз, адпачыць у піянерскім лагеры «Артак».

ПРЫСУДЖАНЫ ПРЭМІІ

ЗА ўМАЦАВАННЕ МІРУ

21 красавіка пад старшынствам акадэміка М. Блахіна адбылося пасяджэнне Камітэта па міжнародных Ленінскіх прэміях «За ўмацаванне міру паміж народамі».

Камітэт разгледзеў паступіўшыя прапановы аб прысуджэнні міжнародных Ленінскіх прэмій за 1980—1982 гады і прыняў пастанову па гэтым пытанню.

За выдатныя заслугі ў барацьбе за захаванне і ўмацаванне міру міжнародных Ленінскіх прэмій прысуджаны кампазітару, грамадскаму дзеячу Мікісу Тэадаракісу (Грэцыя), палітычнаму і грамадскаму дзеячу Ліберу Сероньі (Уругвай), паэту, грамадскаму дзеячу Махмуду Дэвішу (Палесціна) і пастару, грамадскаму дзеячу Джону Моргану (Канада).

3 ВЫСОКАЙ ТРЫБУНЫ

ПОСТУП РЭСПУБЛІКІ

У Жэневе ў Палацы нацый праходзіць сесія Еўрапейскай эканамічнай камісіі ААН (ЕЭК). Прадстаўнік Беларускай ССР В. Грэкаў выступіў на пленарным пасяджэнні па пытанню аб сучасным эканамічным становішчы ў Еўропе.

У мінулым 1982 годзе, сказаў ён, споўнілася 60 гадоў з дня ўтварэння Саюза ССР — першай у свеце шматнацыянальнай дзяржавы рабочых і сялян. За гэтыя гады Беларуская ССР ператварылася ў высокаразвітую сацыялістычную рэспубліку з сучаснай прамысловасцю, высокамеханізаванай сельскай гаспадаркай, перадавой навукай і культурай і пастаянна растуць дабрабытам народа. Атрыманы нацыянальны даход у нашай рэспубліцы ў 1982 годзе павялічыўся ў параўнанні з 1981 годам на 2 працэнты. На ця-

пераннім этапе эканамічнага і сацыяльнага развіцця Беларускай ССР галоўны ўпор робіцца на рэалізацыю Харчовай праграмы, на інтэнсіфікацыю і павышэнне эфектыўнасці грамадскай вытворчасці.

Як сведчыць падрыхтаваны сакратарыятам ЕЭК «Агляд эканамічнага становішча Еўропы за 1982 год», сказаў прамоўца, эканамічнае развіццё сацыялістычных краін характарызуецца ўстойлівым тэмпам. У той жа час эканоміка развітых капіталістычных краін перажывае сур'ёзныя цяжкасці.

У ГЕНЕРАЛЬНЫМ КОНСУЛЬСТВЕ ГДР

СЯБРОўСКАЯ СУСТРЭЧА

Напярэдадні нацыянальнага свята ГДР — 38-й гадавіны вызвалення нямецкага народа ад гітлераўскага фашызму — у генеральным консульстве Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі ў Мінску адбылася сяброўская сустрэча, на якой прысутнічалі журналісты рэспубліканскіх газет, радыё і тэлебачання.

Перад прысутнымі выступіў консул ГДР К. Шатц.

УВЕКАВЕЧАНА ІМЯ

ПАМЯЦІ У. МІЦКЕВІЧА

Цэнтральны Камітэт Кампартыі Беларусі і ўрад рэспублікі прынялі пастанову аб увекавечанні памяці былога члена Бюро ЦК Кампартыі Беларусі, першага намесніка Старшыні Савета Міністраў БССР Уладзіміра Міцкевіча.

Імя яго будзе прысвоена Палескаму саўгасу-тэхнікуму Калінкавіцкага раёна, а таксама пасажырскаму цэлаходу тыпу «Ракета» Верхне-Дняпроўскага рачнога параждства.

На месцы пахавання У. Міцкевіча будзе ўстаноўлены надмагільны помнік.

ТУРЫЗМ

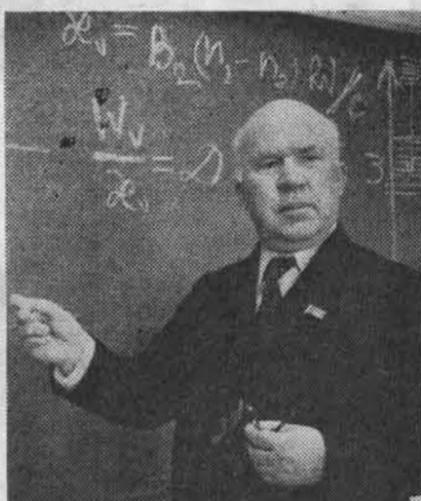
ПОЕЗД ДРУЖБЫ

Калі 300 працаўнікоў Магілёўскай вобласці на спецыяльным турыстычным поезде «Дружба» наведалі ГДР.

Сярод пасажыраў поезда — чыгуначнікі, работнікі гандлю, хлебарабы. У сталіцы ГДР госці наведалі мемарыяльны комплекс у Трэптаў-парку. Яны таксама пабывалі ў Патсдаме, Лейпцыгу, Дрэздэне, пазнаёмліліся з музеямі, агляделі помнікі і паркі, іншыя славутыя мясціны.

ЮБІЛЕІ

ЗА УКЛАД У НАВУКУ

Імя Барыса Сцяпанавы шырока вядома на Беларусі. Гэты чалавек карыстаецца вялікім аўтарытэтам і павагай. Выдатны вучоны фізік-тэарэтык, лаўрэат трох Дзяржаўных прэмій СССР і Дзяржаўнай прэміі БССР, ганаровы доктар Сегедскага ўніверсітэта імя Ацілы Іожафа, кавалер залатога медаля імя С. Вавілава, заслужаны дзеяч навукі БССР, Герой Сацыялістычнай Працы, дэпутат Вярхоўнага Савета БССР Барыс Сцяпанав і сёння, у свае 70 гадоў, на працоўнай і

навуковай вахце. Ён узначалвае (вось ужо амаль 30 гадоў) ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга Інстытут фізікі АН БССР.

За заслугі ў развіцці фізічнай навукі, падрыхтоўцы навуковых кадраў і ў сувязі з сямідзесяцігоддзем з дня нараджэння акадэмік Акадэміі навук Беларускай ССР Барыс Сцяпанаву ўзнагароджаны ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга.

НА ЗДЫМКУ: выдатны беларускі вучоны Барыс СЦЯПАНАУ.

УЗНАГАРОДА КІРМАНУ

ЛЕПШЫ ЭКСПАНАТ

Залатым медалём міжнароднага кірмашу тавараў народнага спажывання, які праходзіў у Чэхаславакіі ў горадзе Брно, адзначаны чайна-кафейны сервіз Мінскага фарфоравога заводу. Гэта — адна з чатырох вышэйшых узнагарод, прысуджаных савецкім экспанатам.

У павільёне СССР па традыцыі асобны раздзел быў прысвечаны поспехам адной з саюзных рэспублік — на гэты раз Беларусі, якая прадставіла звыш 300 узораў розных тавараў. Экспазіцыя Савецкай Беларусі прыцягнула вялікую ўвагу наведвальнікаў кірмашу.

НА ЗДЫМКУ: работнікі Мінскага фарфоравога заводу дэманструюць новыя вырабы.

МАДЭРНИЗАЦЫЯ ВЫТВОРЧАСЦІ

ПА ЗАКАЗУ ПРАДПРЫЕМСТВАУ

Да вытворчасці аўтаматычных ліній упершыню прыступіў Віцебскі завод імя Камінтэрна. Па заказе трактарабудавнікоў у садружнасці са спецыяльным канструктарскім бюро зубапрацоўчых, шліфавальных і заточных станкоў тут асвоены выпуск агрэгатаў для чыстай аддзелкі зубоў шасцэрняў. Кожная лінія складаецца з двух шавінгавальных аўтаматаў павышанай дакладнасці, звязаных прыстасаваннямі для загрузкі і транспарціроўкі дэталей. Абслугоўвае камплект станкоў адзін чалавек.

Адначасова з выпускам гэтых агрэгатаў, прызначаных для трактарабудавнічых прадпрыемстваў Мінска і Ліпецка, тут рыхтуюцца да выпуску больш складаных зубашавінгавальных аўтаматычных ліній, якія аб'ядноўваюць па 8—9 станкоў. Гэта — заказ прадпрыемстваў, якія ўдзельнічаюць у стварэнні камбайна «Дон-1500». Шлях ад праекта да гатовай прадукцыі будзе скарачаны дзякуючы уніфікацыі многіх вузлоў і дэталей.

ВЫСТАУКІ

ЗАПРАШЭННЕ ДА ПАДАРОЖЖА

Выстаўка «СРР — краіна турызму, краіна сяброў» адкрылася ў фазе мінскага кінаатэатра «Масква». Экспазіцыя падрыхтавана Міністэрствам па турызму Сацыялістычнай Рэспублікі Румыніі пры садзейнічэнні савецкіх турыстычных арганізацый.

Гэтая экспазіцыя будзе садзейнічаць далейшаму развіццю дружбы і супрацоўніцтва паміж народамі СССР і СРР, расшырэнню сувязей паміж турыстычнымі арганізацыямі Беларусі і Румыніі, сказаў, адкрываючы выстаўку, начальнік упраўлення па замежнаму турызму пры Саўеце Міністраў БССР В. Позняк.

На прайшоўшай прэс-канферэнцыі першы сакратар пасольства Сацыялістычнай Рэспублікі Румыніі ў Саюзе Саюзаў Стэлян Нікалай Дэсклеску адказаў на пытанні журналістаў.

СЕЛЬСКІЯ НАВІНЫ

НОВАБУДОЎЛІ КАЛГАСА

Першыя дзесяткі тон прадукцыі даў кансервавы цэх калгаса «Ленінскі шлях» Карэліцкага раёна: яблычнае шорэ адгружана гарадам Мінск, Бабруйск, Львоў, Быхаў і іншым, дзе яно будзе выкарыстана для выпуску цукерак і розных кандытарскіх вырабаў. Цэх будзе выпускаць розныя кансервы з гародніны, фруктаў, ягад, грыбоў, што прынесе ў будучым немалы даход калгасу. Кансервавы цэх — не адзіная новабудова калгаса. Не так даўно ўступілі ў строй механізаваныя майстэрні.

У самым бліжэйшым будучым пачне працаваць калгасная ітушкафабрыка. Сотні тон дыетычнага мяса даць яна ўжо сёлета.

За гаспадарчымі клопатамі ў калгасе не забываюць і пра людзей. У пабудаваных нядаўна 8-кватэрным і 21-кватэрным жылых дамах атрымалі добраўпарадкаваныя кватэры мясцовыя жыхары.

КЛОПАТЫ АБ ЧАЛАВЕКУ

ПАСЛУГІ НОВАЙ ПАЛІКЛІНІКІ

Бальнічны комплекс у Асіповічах папоўніўся нядаўна новай лячэбнай устаноўкай.

Першых пацыентаў прыняла стама-талагічная паліклініка. Яе паслугамі штодзённа могуць карыстацца да трохсот чалавек. Для абслугоўвання хворых створаны найлепшыя ўмовы. У паліклініцы ўрачы-стаматолагі маюць магчымасць праводзіць не толькі лячэнне, але і наладзіць комплекс аздараўленчых мерапрыемстваў.

НАВАСЕЛЛІ

Амаль дзюм тысячам мінскіх сямей падарылі радасць навасельля будаўнікі Беларускай сталіцы напярэдадні Першамай. Яны здалі пад засяленне дванаццаць шматпавярховых жылых дамоў у розных раёнах горада.

НА ЗДЫМКУ: у новую кватэру ўсяляецца сям'я зваршчыка заводу ацяпляльнага абсталявання У. КАЧАНОВА.

ДАКУМЕНТЫ АРХІВА РАСКАЗВАЮЦЬ

ЯК БРАТ-БРАТУ...

Дружба савецкіх народаў, іх згуртанасць і братэрская ўзаемавыручка вывелі нашу рэспубліку на шляхі нечуваннага росквіту.

Рабочы клас, працоўнае сялянства БССР шчыра імкнуліся будаваць новае жыццё разам з усімі савецкімі народамі, і ў першую чаргу з рускім. У матэрыялах 1-га Усебеларускага з'езда Саветаў, які адбыўся ў лютым 1919 года, гаварылася, што рэспубліка «прызнае неабходнасць устанаўлення цесных эканамічных і палітычных сувязей са сваім старэйшым братом — Расійскай Савецкай рэспублікай...»

З першых дзён Савецкай улады ўрад Расійскай Федэрацыі пачаў аказваць усебаковую дапамогу маладой Беларускай рэспубліцы. Ужо 14 студзеня 1919 года з'явілася Пастанова СНК РСФСР, у ёй было запісана: «Адпусціць Народнаму камісарыяту па справах нацыянальнасцей з наяўных сродкаў дзяржказначэйства 10 мільёнаў рублёў для выдачы пазыкі Рабоча-сялянскаму ўраду БССР».

Братняя дапамога Савецкай Расіі мела важнае значэнне для эканамічнага і культурнага адраджэння. Расійская Федэрацыя прыняла самы дзейсны ўдзел у аднаўленні паліграфічнай вытворчасці нашай рэспублікі, выдзеліла дадатковыя крэдыты для друкавання кніг на беларускай мове. На старонках тагачасных газет часта можна было сустрэць інфармацыю наступнага зместу: «Са Смаленска атрымана для Мінска 4 вагоны жыта, 1 000 пудоў мяса і 400 пудоў масла».

Усе прадукты будуць размеркаваны ў першую чаргу паміж шпіталямі, прытулкамі і дзіцячымі дамамі.

Для Слуцка і Мазыра атрымана са Смаленска 5 вагонаў солі, для Бабруйска — 7 і для Ігумена — 4 вагоны».

«Наркампродам Беларусі атрымана для размеркавання сярод насельніцтва 4 вагоны мануфактуры. Большая частка атрыманай мануфактуры прызначаецца для размеркавання сярод сельскага насельніцтва Беларусі».

«У Маскве пагружана і адпраўлена для Беларусі 25 000 пудоў жалеза, 42 пуды зубоў для барон і 350 пудоў кавальскіх і слясарных інструментаў».

У лютым 1921 года РСФСР аказала дапамогу Савецкай Беларусі пры пуску заводу «Энергія», выдзелішы станкі. У той жа час Масква выдзеліла кокс, а Ніжні Ноўгарад і Царыцын адправілі ў Беларусь партыю жалеза.

Шмат чым дапамог працоўным Беларусі рабочы клас Петраграда. Толькі з 1 студзеня па 1 кастрычніка 1921 года РСФСР адпусціла на аднаўленне народнай гаспадаркі БССР 4 408 067 000 рублёў. Укладзеныя сродкі далі магчымасць дабіцца першых поспехаў у аднаўленні прамысловай вытворчасці. Ужо зімою таго ж 1921 года ўвайшлі ў строй Барысаўская фанерная фабрыка, мінскія чыгуначныя майстэрні, мінскі машынабудаўнічы і чыгуналіцейны завод «Энергія» (цяпер завод імя Кастрычніцкай рэвалюцыі).

Як з Расіяй, так і з іншымі рэспублікамі эканамічныя адносіны Савецкай Беларусі будаваліся на прынцыпах узаемнага абмену таварамі і матэрыяламі. Напрыклад, у 1921 годзе БССР адгрузіла Савецкай Украіне больш чым 100 000 кубічных метраў лесаматэрыялаў, 44 000 штук скур, больш за 49 тон кардону. У той жа час з братамі Украіны было адпраўлена ў Беларусь 488 тон збожжа, 5 077 тон солі і больш чым на мільён рублёў сельскагаспадарчых машын.

У красавіку 1924 года пры Прэзідыуме ВСНГ БССР была створана Камісія са-дзейнічання Данбасу для прыняцця мер па паліпалітычнаму становішча данбаскага пралетарыяту.

Выступаючы на VII Усебеларускім з'ездзе Саветаў, які адбыўся ў маі 1925 года, старшыня Савета Народных Камісароў БССР Язэп Адамовіч сказаў: «...толькі аб'яднанне рабочых і сялян, аб'яднанне ўсіх працоўных мас у адзін Савецкі Саюз, толькі тое, што мы разам з рабочымі і сялянамі ўсіх нацыянальнасцей адрэдаем і будзем сваю Савецкую дзяржаву, дае нам магчымасць гаспадарча і культурна адраджацца».

Гэта былі праўдзівыя словы. Дзякуючы шчырай, бескарыслівай братэрскай дапамозе ўсіх савецкіх народаў, за гады першых пяцігодак Беларусь ператвары-

лася ў буйную індустрыяльную рэспубліку. Апрача тых прамысловых прадпрыемстваў, якія дзейнічалі раней, былі пабудаваны БелДРЭС, гомельскія заводы сельскагаспадарчага машынабудавання і аконнага шкла, Бабруйскі дрэвапрацоўчы камбінат, заводы штучнага валакна, трубаціцейны і аўтарамонтны ў Магілёве, Крычаўскі цэментавы завод, аршанскія льнокамбінат і мясакамбінат, Барысаўская запалкавая фабрыка і іншыя гіганты індустрыі.

Мірная стваральная праца савецкіх людзей была перапынена вераломным нападам гітлераўскіх захопнікаў. Нямецка-фашысцкія акупанты пакінулі на Беларусі жахлівы след — мільёны забітых, разбураныя гарады, спаяленыя вёскі.

Замежныя карэспандэнты, якім давалася ў той час пабываць у рэспубліцы, глыбокадумна прарочылі: аднавіць народную гаспадарку беларусам не ўдасца і праз сто гадоў.

З вышнімі сённяшняга дня гэтыя прарочыцы выклікаюць усмешку. На ўвесь свет вядома Беларусь сваімі прыгожымі гарадамі, трактарамі, машынамі, тэлевізарамі, станкамі...

За ўсім гэтым — тытанічная стваральная праца савецкіх людзей, дружба і ўзаемадапамога народаў-братоў, якія ў цяжкую часіну прыйшлі на дапамогу Беларусі, дапамагалі нам аднавіць разбураную вайной народную гаспадарку, нашы гарады і вёскі, фабрыкі і заводы, установы навукі і культуры.

Гэтую дапамогу працоўныя рэспублікі адчувалі адразу ж, як толькі пачалося вызваленне яе ад гітлераўскіх захопнікаў. Была прынята пастанова Савета Народных Камісароў СССР ад 27 снежня 1943 года аб аказанні дапамогі вызваленым ад нямецкай акупацыі раёнам Беларусі і аднаўленні МТС і калгасаў.

У той суровы час сярод працоўных Савецкага Саюза нарадзілася вельмі важная, эфектыўная і плённая форма дапамогі — шэфства. Першымі, хто выступіў з такой ініцыятывай, былі куйбышаўцы. Іх шчыры, высакародны пачын падхапіла ўся краіна. Шэфства над асобнымі прадпрыемствамі Беларусі пераходзіла ў шэфства над гарадамі і абласцямі. Калі пачалося аднаўленне Крычаўскага цэментавога заводу, над ім узялі шэфства рабочыя Яшкінскага цэментавога заводу, што ў Краснаярскім краі. Па ўсіх цэхах прайшлі сходы. Рабочыя выказалі адзінадушнае жаданне дапамагчы сваім таварышам хутчэй аднавіць завод і даць прадукцыю, патрэбную фронту і краіне.

У канцы лістапада 1943 года Савецкая Армія вызваліла першы абласны горад Беларусі — Гомель, які да вайны з'яўляўся важным прамысловым цэнтрам. Напярэдадні вайны тут налічвалася 42 прадпрыемствы саюзага і рэспубліканскага значэння: заводы станкабудавання, сельскагаспадарчых машын, электратэхнічных, паравозагоннарамонтны, суднарамонтны і іншыя. Ужо на другі дзень пасля выгнання акупантаў з горада завод «Уралсельмаш», размешчаны ў Кургане, узяў шэфства над «Гомсельмашам». А 18 сакавіка 1944 года перадавікі вытворчасці і транспарту Мардоўскай АССР звярнуліся да ўсіх рабочых і служачых Мардовіі з прапановай арганізаваць усебаковую дапамогу працоўным Гомельскай вобласці. Над Гомелем узялі шэфства гарады Саранск, Рузаўка, многія раёны Мардовіі.

У лісьме гамельчанам шэфы пісалі: «...Зараз перад вамі, дарагія таварышы, паўстала цяжкая гістарычная задача. Дапамагаючы ўсямерна фронту, вам трэба аднавіць разбураныя ворагам фабрыкі, заводы, транспарт, саўгасы,

калгасы, вышэйшыя навучальныя ўстановы і школы, музеі і дзіцячыя дамы. Але вы не адзінокія... Мы моцна ўпэўнены, што працоўныя Гомельшчыны, прадстаўнікі працалюбівага і свабодалюбівага беларускага народа пад мудрым кіраўніцтвам Камуністычнай партыі і пры ўсенароднай дапамозе хутка адновяць разбураныя фашысцкімі разбойнікамі гаспадарку і культуру вобласці...»

Неўзабаве з Мардовіі ў Гомель прыбыло 30 вагонаў з электраабсталяваннем, станкамі, машынамі, інструментамі, будаўнічымі матэрыяламі і інш.

У аднаўленні прадпрыемстваў лёгкай прамысловасці Гомеля ўдзельнічалі прадпрыемствы Паволжа, Урала, Сібіры, Ленінграда.

У тыя суровыя дні назаўсёды парадніліся беларускі Мазыр і горад над Волгай Ульянаўск. Гэтыя гарады-пабрацімы і сёння па-ранейшаму верныя сваёй дружбе, з году ў год падтрымліваюць цесныя сувязі.

Аднаўляць прамысловасць Беларусі дапамагалі таксама рабочыя Удмурціі, Горкаўскай, Кемераўскай, Кіраўскай, Ленінградскай, Маскоўскай, Новасібірскай, Пермскай, Яраслаўскай абласцей, Алтайскага і Краснаярскага краёў; Башкірскай, Марыйскай, Мардоўскай, Паўночна-Асецінскай, Удмурцкай аўтаномных рэспублік.

Каб пераканацца ў праўдзівасці сказанага, давайце зноў звернемся да газетнай хронікі тых дзён.

«На працягу 10 месяцаў Галоўнае ўпраўленне забеспячэння пры Саўнаркоме БССР прыняло 487 вагонаў з рознымі грузамі ад працоўных Сібіры, Урала, Горкаўскай і Яраслаўскай абласцей.

137 вагонаў з абсталяваннем, інструментамі, будаўнічым матэрыялам, высакаякаснай сталлю, арматурным жалезам і каларовымі металамі прыслалі ў падарунак вызваленым абласцям Беларусі працоўныя Удмурцкай АССР...»

«Нядаўна ў горад Барысаў з Удмурціі прыбыло 10 вагонаў — падарункаў для вызваленага насельніцтва. У вагонах — такарныя станкі, аўтагенныя апараты, абсталяванне для дзіцячага сада на 20 месца, а таксама шмат літаратуры».

Вялікую дапамогу аказалі братнія рэспублікі і ў наладжванні медыцынскіх устаноў Беларусі, тэатраў, школ.

На заводах, фабрыках, у навучальных установах краіны праводзіўся таксама збор грашовых сродкаў у фонд аднаўлення народнай гаспадаркі Беларусі, на працу сюды накіроўваліся вопытныя спецыялісты — усё рабілася для таго, каб хутчэй аднавіць народную гаспадарку братняй рэспублікі.

Працоўныя Беларусі, пераадолюючы цяжкасці, у сваю чаргу пасылалі рабочыя кадры на розныя будоўлі краіны. Народнай гаспадарцы былі неабходны метал і вугаль Украіны, трактары Сталінграда, сібірскі лес.

Як і ў першыя гады Савецкай улады, яркім праяўленнем непарушнай дружбы народаў СССР стала ўзаемадапамога і братэрскае супрацоўніцтва ўкраінскага і беларускага народаў. Украіна сама вельмі пацярпела ад гітлераўскай навалы, але, нягледзячы на ўсё, украінскі народ па-братэрску дзяліўся, чым мог, з беларусамі. З Украіны нам наступалі вугаль, абсталяванне для электрастанцый, будаўнічыя матэрыялы.

Турбабудаўнікі Харкава дапамагалі аднавіць электрастанцыі Гомеля і Мазыра. Украіна выдзеліла Беларусі больш за 3 тысячы тон алебастру. Апрача таго, каб задаволіць патрэбы БССР, на тэрыторыі Украіны былі створаныя прадпрыемствы па распрацоўцы гэтага будаўнічага матэрыяла.

А наша рэспубліка пасылала для шахтаў вызваленага Данбаса крапечны лес. Да пачатку 1945 года толькі для шахтаў Данбаса было адпраўлена з Беларусі 12 500 вагонаў крапечнага лесу, 1 300 кубаметраў піламатэрыялаў.

Беларусь разам з іншымі братнімі рэспублікамі прыняла самы актыўны ўдзел у адраджэнні Днепрагэса, буйнейшага металургічнага заводу «Запарожсталь» і іншых гігантаў індустрыі.

Фактаў і прыкладаў таго, як аднаўлялася разбураная вайною Беларусь, як яна становілася на ногі, выходзіла на шляхі росквіту, можна прывесці многа. Гэта складае цэлую кнігу — вялікую кнігу нашай дружбы, нашага савецкага ладу жыцця, нашага сапраўднага братэрства. І ў гэту кнігу, у гэты летапіс кожнага дзень упісваюцца ўсё новыя і новыя яркія старонкі.

Гелена ЧАРНЯСКАЯ.

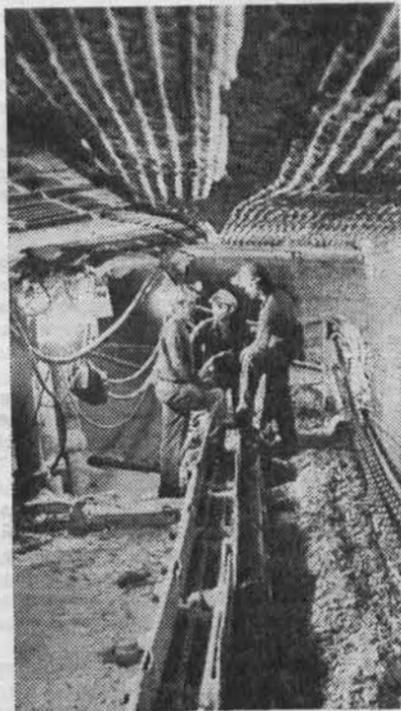
Вытворчае аб'яднанне «Беларуськалія» імя 50-годдзя СССР будавала ўся наша краіна. Кожная рэспубліка ўнесла свой уклад у яго стварэнне.

Цяпер дзень і ноч з глыбін салігорскай зямлі ідзе на-гара сілівніт, які выкарыстоўваецца як мінеральныя ўгнаенні. Нядаўна беларускія гарнякі дасягнулі значнага рубжа: здабыта 400-мільённая з пачатку работы рудніка Першага рудаўпраўлення тона калійнай руды.

Са здабытых 400 мільёнаў тон болей паловы прыпадае на гады дзесятай і адзінацатай пяцігодак. Гэта перыяд найбольш бурнага развіцця чатырох руднікоў «Беларуськалія», іх рэканструкцыі і тэхнічнага пераўзбраення.

НА ЗДЫМКАХ: намеснік начальніка горнага ўчастка С. СЫЧКАРОУ, маршэйдэр Н. КАРНІЛАВА, машыніст камбайна І. СВЕЛЕЛЬ; на глыбіні 850 метраў.

Фота М. АМЕЛЬЧАНКІ.

ОТВЕТЫ Ю. В. АНДРОПОВА

ЖУРНАЛУ «ШПИГЕЛЬ» (ФРГ)

Западногерманский журнал «Шпигель» обратился к Генеральному секретарю ЦК КПСС Ю. В. Андропову с просьбой ответить на ряд вопросов, а также принять для беседы издателя журнала Р. Аугштайна. Как уже сообщалось, такая беседа состоялась 19 апреля с. г.

Ниже публикуются ответы Ю. В. Андропова и его беседа с Р. Аугштайном.

Вопрос. На женевах переговоров по оружию средней дальности в Европе явно не наблюдается никакого прогресса. Американское предложение, которое содержит «нулевое решение», а с недавнего времени «промежуточный вариант», представляется несовместимым с советским предложением сократить число своих ракет до числа западноевропейских ракет средней дальности. В чем, по Вашему мнению, суть расхождений и считаете ли Вы возможным компромисс?

Ответ. Нам понятна обеспокоенность тем, что обсуждаемые на переговорах в Женеве вопросы ограничения ядерных вооружений средней дальности в Европе не находят своего решения. Переговоры эти, если говорить прямо, зашли в тупик.

Ради чего они были начаты? Советская сторона предложила переговоры и начала их с решимостью добиваться сокращения существующих в этом районе ядерных средств средней дальности СССР и стран НАТО, радикального взаимного снижения уровня ядерного противостояния. Цель США на женевах переговорах, как выяснилось, — во что бы то ни стало прибавить к уже имеющемуся обширному ядерному арсеналу НАТО новые мощные вооружения, сократить же они хотят только советские ракеты.

Как видите, в Женеве противостоят две противоположные линии, я бы сказал, два принципиально различных подхода. С такой линией американцев мы столкнулись еще до Женевы. США пустили, как известно, под откос Договор ОСВ-2, ретировались с целого ряда переговоров, которые набирали ход или приближались к успешному завершению. Могли напомнить: США прервали и до сих пор уклоняются от возобновления переговоров о полном и всеобщем запрещении испытаний ядерного оружия, по противоступниковым системам, об ограничении поставок и продажи обычных вооружений, об ограничении военной деятельности в Индийском океане. Добавлю к этому не ратифицированные до сих пор Соединенными Штатами договоры с Советским Союзом об ограничении подземных испытаний ядерного оружия и о ядерных взрывах в мирных целях. Все это говорит само за себя. Да и на женевах переговоры нынешняя администрация США пошла, как известно, с большой неохотой.

Для нас достижение соглашения между договаривающимися сторонами означает согласие на вопросы к обоим сторонам удовлетворению. Американская же администрация ведет себя так, будто не существует многовековой истории международных отношений, практики соглашений и договоров. Недавнее видоизменение Вашингтоном своего заведомо неприемлемого для СССР предложения, фальшиво

названного «нулевым», не меняет дела, администрация США остается на своих прежних односторонних позициях, не проявляя ни малейшего желания учитывать законные интересы другой стороны, достигнуть честного взаимоприемлемого соглашения. В каждом случае, выдвигая свои предложения, США стремятся — и это для них главное — прежде всего нанести ущерб безопасности Советского Союза, нарушить к своей выгоде сложившееся равновесие сил.

В этом основная причина неудач переговоров в Женеве. В ответ на наши четкие и справедливые предложения администрация Рейгана выдвигает то «нулевую», то «промежуточно-нулевую» варианты. И то, и другое нереалистично и никак не способствует успеху договоренности. Почему? Потому что нас хотят разоружить, а НАТО еще больше вооружить. На это мы не пойдём.

В последнее время в США и некоторых других странах НАТО слышны рассуждения о «неуступчивости» советской стороны. А в чем, собственно, мы должны уступать? От нас требуют, чтобы мы пошли на соглашение лишь по ракетам — по существующим советским ракетам средней дальности и американским, которые планируется завезти в Европу. По другим компонентам ядерных средств средней дальности американцы договариваться просто отказываются. Они заявляют — не желаем вести переговоры об этом, и все.

От нас хотят, чтобы мы сделали вид, что не замечаем более 400 боеголовок на английских и французских ракетах морского и наземного базирования, которые нацелены на Советский Союз, на другие социалистические страны. Американцы, а вслед за ними и представители других стран НАТО называют английские и французские ракеты силами «сдерживания». Готов допустить, что это так. Тогда возникает вопрос: почему же, признавая за Францией и Англией право на сдерживание, нам отказывают в праве иметь свои соответствующие силы сдерживания — ровно в таком количестве, какое имеется у французов и англичан?

Делаются ссылки и на то, что ядерные вооружения Франции и Англии не должны, дескать, засчитываться по причине их некоего «независимого статуса». Но разве эти страны перестали быть членами Североатлантического союза? И разве скрывают они, что их ядерные средства направлены против Советского Союза? И не симптоматично ли, что французское правительство не только не отмежевывается, но, напротив, рьяно поддерживает планы размещения американских ядерных ракет в Западной Европе? Какой уж тут «независимый статус»? С одной стороны, известное натовское решение преподносится как своего рода мандат Соединенным Штатам от всех членов этого союза, а с другой, когда начинают считать вооружения НАТО, оказывается, что английские и французские ракеты тут ни при чем, они, видите ли, «независимые». Никакой логики в этом нет.

Попытайтесь взглянуть на ситуацию с точки зрения Советского Союза, его законных интересов: на каком основании, по какому праву нас хотят оставить безоружными перед лицом этих английских и французских ядерных ракет, нацеленных на нашу страну?

Ясно, что мы не можем на это согласиться и никогда не согласимся. Советский народ имеет такое же право на безопасность, как народы Америки, Англии, Франции и других стран.

Нас призывают также закрыть глаза на то, что американцы в случае принятия нами их предложения сохраняли бы в зоне Европы в неприкосновенности свою авиацию на аэродромах и авианосцах, то есть средства передового базирования для доставки ядерного оружия, которое способно достичь территории Советского Союза. А их много ни мало — сотни носителей и тысячи ядерных боезарядов.

Нарушение общепринятых норм ведения переговоров, нежелание вести дело к достижению взаимоприемлемой договоренности проявляются и в том, что администрация США пытается разоружить нас в одностороннем порядке не только на западе, в Европе, но и на востоке — в Азии. Вашингтон хотел бы продиктовать нам свои условия — не размещать наши ракеты средней дальности в азиатской части Советского Союза. Это уж, конечно, вовсе выходит за рамки женевах переговоров. А о том, что против нас в Азии, в Тихом и Индийском океанах, на Дальнем Востоке они сосредоточили многочисленные ядерные средства, американцы молчат. Между прочим, в американской и в английской печати нет-нет да и мелькают сообщения о намерении США поставить свои ракеты средней дальности на Аляске. Если бы это произошло, то это не осталось бы незамеченным с нашей стороны. Я сейчас упоминаю об этом в подтверждение вывода о том, что американская сторона требует от Советского Союза того, чего сама она, видимо, не намерена соблюдать.

Вот и спрашивается, у кого же больше оснований проявлять беспокойство за свою безопасность?

Такая постановка вопроса тем более справедлива, что Советский Союз, как известно, обязался не применять первым ядерного оружия, в то время как ядерные страны НАТО взяли на себя такое обязательство до сих пор категорически отказываются.

Вопрос. Запад и Восток предъявляют друг другу упреки в стремлении к военному превосходству. Американцы даже утверждают, что советские представители на переговорах в Женеве стремятся увековечить превосходство СССР по ракетам средней дальности на европейском континенте. Как должно выглядеть примерное равновесие?

Ответ. Нам известны подобные утверждения. Особенно усердствуют в этом американские военные и политические деятели. Впрочем, не далеко отстают от них и некоторые другие политики на Западе. В таких утверждениях нет ни грама правды. Надо стоять на почве фактов. Только за последнее время Советский Союз, желая сдвинуть переговоры с мертвой точки, внес на рассмотрение американской стороны и других стран НАТО целый ряд предложений, конструктивный характер которых очевиден.

Достаточно напомнить наши предложения на тех же женевах переговорах по ограничению ядерных вооружений средней дальности в Европе.

Сейчас в Европе у каждой стороны имеется примерно по тысяче носителей ядерного оружия средней дальности. Плюс по несколько тысяч ядерных зарядов тактического назначения. Будь принято наше наиболее далеко идущее предложение, которое, кстати, на Западе предпочитают стыдливо замалчивать, — на европейском континенте вообще не осталось бы никаких видов ядерного оружия, рассчитанного на поражение целей в Европе, — как средней дальности, так и тактического. Выиграет или проиграет Европа, европейская безопасность, если это предложение будет реализовано? Ответ ясен и однозначен.

Это же относится и к другому нашему предложению. Будь оно осуществлено, произошло бы радикальное сокращение: у каждой стороны сократилось бы в три раза число вооружений средней дальности. Другими словами, мы продавали бы две трети пути в направлении полного освобождения Европы от этого оружия.

Наконец, пойдя Запад на предложенный нами в декабре прошлого года вариант, у СССР и НАТО осталось бы по 162 ракеты, то есть ровно столько, сколько их имеется сейчас в наличии на стороне НАТО — у Англии и Франции. У каждой стороны осталось бы также по 138 самолетов средней дальности. Хочу подчеркнуть, что и эти цифры — не абсолюты. Их можно было бы сократить на взаимной основе, если НАТО пойдет на это.

Все эти предложения Советского Союза остаются в силе. Они полностью обеспечивают подлинное равенство и действительное равновесие сил.

Где же тут стремление СССР к военному превосходству?

Сложность и опасность нынешней ситуации состоит в том, что навязываемая Западом гонка вооружений обгоняет переговоры. Чтобы избежать этого, создать благоприятные условия для ведения переговоров, здравый смысл подсказывает необходимость заморозить ядерные арсеналы сторон. Сделать это было бы наиболее разумным, пока не найдено других решений. Мы предложили замораживание средств средней дальности, равно как и стратегических вооружений. Это был бы, на наш взгляд, лишь первый шаг. Нам возражают: зачем, мол, замораживание, когда речь должна идти о сокращении? Звучит-то красиво, но беда в том, что пока это декларируют, а тем временем наращивают вооружения. Вот и получается: ни замораживания, ни сокращения.

Не менее разительна контраст при сравнении подходов СССР и США к другим проблемам ограничения и сокращения вооружений.

Я уже говорил о взятом нами обязательстве не применять первыми ядерное оружие. Сделай аналогичное заявление США и другие члены НАТО, обладающие ядерным оружием, люди на всем земном шаре вздохнули бы с облегчением. Казалось бы, почему не сделать этого? Но наша инициатива наталкивается на стену молчания.

Еще пример. Чем оправдать, что Запад до сих пор не реагирует на честное, продиктованное лучшими намерениями предложение, внесенное Советским Союзом вместе с другими социалистическими странами, заключить между странами Варшавского Дого-

вора и НАТО Договор о применении военной силы и поддержании отношений мира? Разумное объяснение этому трудно отыскать.

Или давайте посмотрим, как ведет себя та и другая сторона на переговорах по стратегическим вооружениям. Сравним две позиции. Мы предлагаем существенные, более чем на четверть, сокращения общего числа стратегических носителей без какого-либо изъятия. До равных уровней сокращалось бы и число ядерных зарядов на них. А на чем настаивают США? Они только говорят о сокращениях, а по сути ведут дело к значительному, и впрямь «радикальному», наращиванию своих стратегических вооружений. Одних лишь крылатых ракет большой дальности планируется дополнительно развернуть более 12 тысяч единиц. Сошлись и на самые свежие вести из Вашингтона: на президентский стол положен еще один план — развернуть в ближайшие годы дополнительно значительное число межконтинентальных баллистических ракет нового типа.

Это безудержная гонка вооружений. Иначе это не назывешь.

Не секрет и то, что США накапливают и планируют применение и такого страшного оружия массового уничтожения, как химическое. Это оружие уже завозится в Европу, а в США интенсивно разрабатываются новые, еще более губительные его виды. Мы же предлагаем запретить разработку, производство и накопление запасов химического оружия, вообще уничтожить его. Казалось бы, тут вопроса нет и быть не может. Однако находят деятели и в США, и в Западной Европе, которые превозносят «полезность» этого оружия.

Не могу не сказать пару слов о проблеме контроля над сокращением вооружений. Говорят, что Советский Союз, дескать, против контроля и поэтому, мол, с ним трудно договориться. По образному немецкому выражению — это «старая шляпа», затасканный тезис. Контроль важен для нас не меньше, если не больше, чем для других. К вопросам контроля мы подходим предметно, а не в плане общих деклараций. Такой наш подход нашел воплощение в соглашениях по ограничению стратегических вооружений. Наша политика в вопросах контроля является далеко идущей — вплоть до установления всеобщего и полного контроля, когда дело дойдет до всеобщего и полного разоружения. Мы против того, чтобы проблему контроля превращали в камень преткновения на переговорах.

Такова действительная картина. Я привел лишь некоторые факты. Их перечислить можно было бы продолжить, но уже из сказанного видно, на каких позициях в вопросах разоружения стоит Советский Союз и на каких — США.

Теперь судите сами, кто стремится к военному преимуществу, а кто — за паритет, за понижение уровня военного противостояния.

Вопрос. Президент США Рейган намеревается за период до 1987 года поднять расходы на вооружения до гигантской суммы 1.600 млрд. долларов. Он планирует создание межконтинентальной ракеты «МХ», ракеты «Першинг-2», крылатых ракет и даже размещенной в космосе антира-

[Продолжение на 5-й стр.]

ОТВЕТЫ Ю. В. АНДРОПОВА ЖУРНАЛУ «ШПИГЕЛЬ» (ФРГ)

[Продолжение.
Начало на 4-й стр.]

кетной системы, которая должна сделать Соединенные Штаты неуязвимыми. Что вы намерены противопоставить этому?

Ответ. В последнее время у членов администрации Рейгана стало модным вставать в позу обиженных, когда их уличают в милитаристских, агрессивных устремлениях. Возможно, на кого-нибудь из людей, не искушенных в политике, такая поза и может произвести впечатление. На то она, видимо, и рассчитана. Но в таких случаях лучше всего обращаться к фактам. А факты говорят о том, что США встали на путь разартирования беспрецедентной гонки вооружений по всем направлениям, до предела взвинчивают международную напряженность.

Конкретно я имею в виду в том числе объявленные в Вашингтоне планы разработки широкомасштабной и высокоэффективной противоракетной обороны. Авантюризм и опасность всей этой затеи в том, что расчет здесь делается на безнаказанность, на то, чтобы нанести первый ядерный удар, полагая, что могут обезопасить себя от ответного удара. Тут недалеко и до соблазна потянуться к пусковой кнопке. В нуться к главной опасности новой американской военной концепции. Она способна лишь приблизить мир к ядерной пропасти. Получается так: говорят об обороне, а на самом деле закладывают мину под весь процесс ограничения стратегических вооружений.

О том, что это так, говорят авторитетные ученые мира. Мы предлагаем правительству США: пусть встретятся советские и американские ученые, специалисты в этом деле и обсудят возможные последствия создания широкомасштабной системы противоракетной обороны. Пусть наука скажет свое веское слово.

Становится все более очевидным, что составной частью американских военных приготовлений является разработка космических средств ведения войны. Хотят забраться с оружием в космос и угрожать оттуда человечеству. Этого допустить нельзя. Космос должен оставаться мирным. Мы же предлагаем заключить международный договор о нерасположении в космосе оружия любого рода. Мы убеждены, что следует пойти даже дальше: договориться о запрещении вообще применения силы как в космическом пространстве, так и из космоса в отношении Земли.

Не начинать гонки вооружений там, где ее не было, прекратить ее там, где она сейчас имеет место. Вот в чем суть нашей позиции, вот чем мы руководствуемся на переговорах.

Советский Союз и дальше будет последовательно искать и стремиться находить общий язык с американской стороной. Наши предложения, внесенные ранее, остаются в силе. Если американская администрация внесет предложения по той или иной проблеме, которые будут направлены на ее решение в духе равной безопасности, мы их обязательно рассмотрим в положительном плане.

Вопрос. Федеральный канцлер Гельмут Коля собирается вскоре нанести визит в Москву. Как Вы оцениваете перспективы отношений между СССР и ФРГ и видите ли Вы возможности для сотрудниче-

ства в случае, если правительство Коля осуществит так называемое довооружение НАТО?

Ответ. Мирное, деловое сотрудничество между СССР и Федеративной Республикой — существенный фактор стабильности в Европе и в международной жизни в целом. Думаю, что сберечь это — в интересах и ФРГ, и Советского Союза. База для этого есть, база хорошая. Это — московский договор и целый ряд других соглашений, заключенных нашими странами в 70-е годы. Это — совместно накопленный опыт практического сотрудничества в различных областях.

В Советском Союзе ожидают визита канцлера Г. Коля, принципиальная договоренность о котором достигнута. Мы надеемся, что в ходе визита нам удастся закрепить то положительное, что есть в отношениях между нашими странами, и наметить перспективы на будущее.

Вместе с тем, оценивая перспективы наших отношений, мы, естественно, не можем абстрагироваться от планов размещения в ФРГ новых американских ядерных ракет.

Судите сами, какой ущерб был бы причинен этим отношениям, если бы территория ФРГ была превращена в плацдарм для нанесения ядерного удара по СССР и его союзникам. Случись такое, это обернулось бы для самой ФРГ тяжелейшими последствиями.

Но повторяю, Советский Союз — решительный противник такого оборота дела. Мы предлагаем другой выход из нынешнего положения, который укреплял бы безопасность и ФРГ, и Советского Союза и позволял бы обоим нашим странам успешно сотрудничать в интересах упрочения европейского и всеобщего мира.

Р. Аугштайн. Я очень рад, что мне представилась возможность встретиться и побеседовать с высшим руководителем Советского Союза. Мы сформулировали уже некоторые вопросы, на которые получили ответы в письменной форме. Я должен сказать, что перед нашей встречей уже ознакомился с текстом Ваших ответов. Не знаю, передадите ли Вы его мне сейчас официально или можно считать, что он нам уже передан.

Ю. В. Андропов. Я готов передать Вам этот текст. Думаю, что это самый разумный и удобный способ. Вас это устраивает?

Р. Аугштайн. Да, конечно. Благодарю Вас. Поскольку, однако, никакой текст не может быть исчерпывающим, я бы просил разрешения задать Вам здесь дополнительно некоторые вопросы.

Ю. В. Андропов. Пожалуйста.

Р. Аугштайн. На Западе можно часто слышать утверждения о том, что в течение определенного периода, когда Соединенные Штаты не вооружались такими темпами, как они делают и планируют делать это сейчас, Советский Союз активно наращивал свои вооружения. В итоге, согласно этим утверждениям, в течение 70-х годов советские вооружения увеличились, а американские даже сократились.

Ю. В. Андропов. Утверждения эти не новы, особенно активно их распространяют американцы, но им помогают и их союзники по НАТО. Я специально не готовился к ответу на этот вопрос, но доказать, что приводимые Вами утверждения не соответствуют действительности, легко. Если уж начать сначала, то позвольте напомнить о том, что не Советский Союз изобрел и первым взял на вооружение атомное оружие. Ведь был же довольно длительный период, когда у нас вообще не было этого оружия, а американцы его имели и пытались шантажировать нас, да и весь мир. Нам пришлось их догонять. Прошло несколько лет, и атомное оружие появилось и у Советского Союза. Мы вынуждены были это сделать. Вот как было дело.

Р. Аугштайн. Но разве не было так, что в 1977 году высшее руководство Советского Союза само признавало, что существует примерное равенство в вооружениях между обеими сторонами?

Ю. В. Андропов. Точно. Но я не закончил своего ответа на Ваш вопрос. Если затем проследить развитие событий по ряду этапов, то дело было так. Соединенные Штаты начали интенсивно совершенствовать свое ядерное оружие. От моноблочных зарядов они перешли к касетным боеголовкам. Тогда и нам пришлось это сделать. Затем американцы взяли на вооружение разделяющиеся головные части индивидуального наведения. В ответ и нам пришлось сделать то же. Затем США начали устанавливать ракеты с РГЧ на своих подводных лодках, чего у нас в то время не было. Пришлось и тут отвечать им тем же.

Примерное равновесие сил есть, мы и сейчас так считаем, есть примерный паритет.

Таким образом, дело все время было так, что в наращивании вооружений мы только следовали за американцами, а не наоборот. Причем, догоняя США, мы все время предлагали прекратить эту гонку, предлагали заморозить уровень вооружений с обеих сторон и перейти к их сокращению. К сожалению, мы не получили на это согласия американской стороны.

Если теперь говорить о положении дел в настоящее время, то, конечно, можно говорить о его оценке по-разному, пользуясь различными методами и подходами. Соединенные Штаты, например, считали, что их ядерное оружие будет более неуязвимым, если его разместить на подводных лодках. И они это сделали. Это и понятно, так как США — морская держава. Мы — держава континентальная, и большая часть нашего ядерного оружия была развернута на суше. А сейчас американцы предлагают — давайте сокращать то ядерное оружие, которое развернуто на суше, а ракеты морского базирования оставим в стороне. Нас подобный подход, естественно, не устраивает. Мы со своей стороны принимаем в расчет все виды ядерного оружия, имеющиеся у обеих сторон, и предлагаем их равномерное сокращение с той и с другой стороны — сокращение вплоть до полной их ликвидации в конечном счете.

Что касается деталей данных о соотношении сил обеих сторон, то на эту тему уже выступил недавно публично

наш министр обороны Д. Ф. Устинов, который привел подробные данные и цифры. Вам легко взглянуть на эти цифры, и Вы убедитесь в справедливости того, о чем я Вам здесь говорил.

Р. Аугштайн. Многие в Западной Европе чувствуют, что особую угрозу для них представляют советские ракеты СС-20, которые представляют собой новый и весьма эффективный вид оружия.

Ю. В. Андропов. Собственно говоря, эта тема освещена в тексте моих ответов на полученные от Вас вопросы. Но могу дополнительно сказать следующее. Я понимаю, что народы Европы чувствуют озабоченность и даже беспокойство. Мы за то, чтобы устранить причины этого беспокойства. Мы предлагали различные варианты. Предлагали убрать из Европы вообще все ядерное оружие и среднего радиуса, и тактическое. США даже не ответили на это наше предложение. Они продолжали упорно выдвигать свой так называемый «нулевой вариант», который даже не заслуживает того, чтобы на нем здесь останавливаться. Мы много раз показывали его истинную суть. Так что в смысле озабоченности существующим положением у нас с вами расхождений нет. А вот Соединенные Штаты хотели бы разместить свои ядерные ракеты на территории Западной Европы, сделать и вас, западных немцев, и бельгийцев, и голландцев своими заложниками. Мы против этого. Мы предлагали различные выходы из положения, которые бы позволили либо совсем ликвидировать взаимную угрозу, либо значительно ослабить существующую напряженность.

Р. Аугштайн. Советский Союз заявил, что, если Женевские переговоры не приведут к положительным результатам и американские ракеты все-таки будут размещены в Европе, то СССР разместит свои ракеты примерно на таком же расстоянии от территории США. Я хотел бы спросить Вас, г-н Генеральный секретарь, действительно вы намерены это сделать, и если да, то в каких районах мира могли бы быть размещены ваши ракеты?

Ю. В. Андропов. Даже по секрету я не скажу Вам этого — по понятным причинам. Но если говорить о сути дела, то я хочу подтвердить: мы найдем чем ответить на действия американцев как непосредственно в отношении территории США, так и в отношении Европы. Переговоры по ядерному оружию — это не игра в покер, где если ты и проиграл, то можно поправить дело. Эти переговоры затрагивают в буквальном смысле слова вопросы жизни и смерти народов и Советского Союза, и США, и стран Варшавского Договора, и стран НАТО. Мы не можем беспечно относиться к перспективе размещения неподалеку от наших границ более 500 ядерных ракет в дополнение к тем французским и английским ракетам, которые уже нацелены на нас. Наши ответные меры будут вполне оправданы с любой точки зрения, в том числе по самым высоким моральным стандартам.

Р. Аугштайн. Вы упоминали здесь о французских ракетах, и это заставляет меня

вспомнить о другом вопросе. Советский Союз имел очень хорошие отношения с Францией. И получилось так, что именно правительство социалистов, в котором участвуют коммунисты, потребовало, чтобы около 50 советских дипломатов и других работников покинули Францию. Как Вы оцениваете это событие?

Ю. В. Андропов. Что я могу сказать по этому поводу? Прежде всего я не хотел бы, чтобы вина за эту грубую провокационную выходку против советских людей возлагалась на французских социалистов и тем более коммунистов. Нам хорошо известно, что за этой акцией стоят силы, которые не хотят хороших отношений Франции с Советским Союзом. И, возможно, эти силы находятся не только в самой Франции, но и за ее пределами. Мало похоже на то, чтобы эта акция отвечала национальным интересам Франции. Это акт произвола. Он не имеет никаких законных оснований. Всякие утверждения о том, будто советские люди занимались недопустимой деятельностью, — это домыслы.

Хотел бы отметить и такой факт. Среди советских людей, которым было предложено покинуть Францию, есть сотрудники, уже по полгода не работающие во Франции и находящиеся в Советском Союзе. Другие вообще не успели проработать во Франции и двух недель. Разве это не абсурд?

Нам заявляют лишь одно: советские сотрудники занимались сбором информации. Но, насколько я понимаю, в функции дипломатической и других служб любой страны, любого посольства входит сбор информации о стране пребывания и передача ее своему правительству. Разве это недопустимая деятельность? Она зафиксирована в международных дипломатических конвенциях.

Эта акция французских властей не может быть квалифицирована иначе, как предмерно направленная на ухудшение советско-французских отношений.

В некоторых органах печати во Франции утверждается, что отсутствие ответных мер с нашей стороны в отношении французских работников в Москве будто бы является косвенным признанием Советским Союзом его «винны». Это — чепуха. Если кто так толкует наши действия, то он показывает свое непонимание советской внешней политики. Принять ответные меры в отношении французских работников в СССР, было бы легче всего. Проявляя сдержанность, мы руководствуемся широкими интересами советско-французских отношений, которыми мы дорожим и которые складывались на протяжении длительного времени, интересами сохранения разрядки в Европе.

Но это не значит, что мы будем терпеть где бы то ни было произвол в отношении советских дипломатов и других сотрудников, работающих в наших представительствах за рубежом.

Р. Аугштайн. Да, можно сказать, что вы в данном случае действовали в соответствии с рекомендацией Библии: если тебя ударят по одной щеке — подставь другую.

[Окончание на 6-й стр.]

ОТВЕТЫ Ю. В. АНДРОПОВА ЖУРНАЛУ «ШПИГЕЛЬ» (ФРГ)

[Окончание.
Начало на 5-й стр.]

Ю. В. Андропов. Не совсем. Мы мало похожи на библейских персонажей. Нами руководил трезвый политический расчет, стремление не допустить ухудшения советско-французских отношений, и мы смотрели на вещи шире, чем этот узкий локальный конфликт.

Р. Аугштайн. Поскольку уж мы тут коснулись библейских сюжетов, я хотел бы сказать следующее. Президент Рейган, выступая перед религиозной аудиторией, объявил Советский Союз «средоточием зла». Вы в ответе на это заявление дали ему свою оценку. Но я хотел бы спросить: возможны ли в такой атмосфере вообще разумные и успешные переговоры?

Ю. В. Андропов. Мы достаточно реалисты, чтобы не обращать внимания на ритуалику. Если бы Рейган, кроме своих обвинений, принял хотя одно наше конкретное предложение по вопросам сокращения вооружений или сам выдвинул хоть одно разумное, подходящее предложение, — мы бы ему простили его, как бы это сказать помягче, — голословное заявление. По-видимому, правы французы, когда отмечают, что каждый говорит тем языком, каким умеет.

Р. Аугштайн. Редко бывает так, что все зло и вся вина находится только на одной стороне, даже если это касается Востоку в отношении Запада и Западу в отношении Востока. В этой связи я должен спросить о следующем:

сознают ли в Советском Союзе, насколько вопрос Афганистана портит международную атмосферу, и есть ли планы устранения такого положения?

Ю. В. Андропов. Отвечая на первую часть Вашего вопроса, скажу: конечно, признают. Наши планы политического решения афганской проблемы не являются секретом. Мы их излагали публично и не раз. Об этом говорил еще Леонид Ильич Брежнев. Мы считаем, что как только прекратится вмешательство извне в дела Афганистана и будет гарантировано невозобновление этого вмешательства, мы выведем свои войска. Наши войска находятся в этой стране по просьбе законного афганского правительства — того, которое было тогда у власти, — и они продолжают находиться там по просьбе законного правительства, возглавляемого Б. Кармалем. Для себя мы там ничего не ищем. Мы откликнулись на просьбу о помощи со стороны дружественной соседней страны. Но, конечно, нам далеко не безразлично, что происходит непосредственно на нашей южной границе. Вашингтон вон даже считает себя вправе судить о том, какое правительство должно быть в Никарагуа, так как это, мол, затрагивает жизненные интересы США. Но Никарагуа находится на расстоянии более тысячи километров от США, а у нас с Афганистаном протяженная общая граница. Так что, оказывая помощь друзьям, мы одновременно думаем и об обеспечении интересов своей безопасности.

Сейчас идут политические переговоры об урегулировании проблем, связанных с Аф-

ганистаном. Идут они, правда, трудно, пакистанцев, можно сказать, держат за рукав их заокеанские друзья. Но все же мы полагаем, что эти переговоры, которые происходят с помощью представителя генерального секретаря ООН, имеют перед собой кое-какие перспективы.

Р. Аугштайн. Хочу еще раз вернуться к вопросу о ракетах средней дальности. Если все же американцы разместят их в ФРГ, то будете ли вы продолжать переговоры с США о ядерном оружии в Европе?

Ю. В. Андропов. С советской стороны уже не раз подчеркивалось, что такой ход событий означал бы резкое изменение к худшему обстановки не только в Европе, но и в глобальном плане. В соответствии с этим нам и пришлось бы принять необходимые решения.

Р. Аугштайн. Есть еще один вопрос, который заботит очень многих в ФРГ. Известно, что внешняя задолженность некоторых социалистических стран приобрела сейчас крайне опасные размеры. Какой здесь возможен выход, чтобы избежать углубления кризиса? Ведь все мы в Европе зависим друг от друга.

Ю. В. Андропов. Поскольку речь идет о суверенных государствах, я могу лишь сказать, что поиски выхода из возникающих проблем — это суверенное дело каждой данной страны. Если же речь идет о том, что могла бы сделать со своей стороны ФРГ, то я могу посоветовать лишь одно: торгуйте, развивайте экономические отношения, а не занимайтесь «санкциями».

ним савецкім народам, любоў да СССР. Эпіграфам да гэтай кнігі маглі б стаць словы Анатоля Франса, сказаныя ў аднас Краіны Саветаў: «Непераможная, яна з'явілася носьбітам новага духу...»

СТВАРАЕЦЦА МУЗЕЙ

У Саматэвічах на Маргелёўшчыне, дзе нарадзіўся і правёў дзяцінства і юнацкія гады народны паэт Беларусі Аркадзь Куляшоў, ствараецца мемарыяльны музей славага земляка. Музей размесціцца ў будынку мясцовай школы. Яго мяркуецца адкрыць да 70-годдзя з дня нараджэння паэта.

У ШАСЦІ ТАМАХ

Адным з буйнейшых савецкіх выдавецтваў «Художественная литература», якое штогод выпускае каля 45 назваў кніг розных аўтараў многанациянальнага Савецкага Саюза, завершаны выпуск унікальнай бібліятэкі «Дружба ў шасці тамах». Гэта — тры тамы апавяданняў савецкіх пісьменнікаў, якія асвятляюць асноўныя этапы ў жыцці Савецкай дзяржавы, пачынаючы з 1917 года да нашых дзён, паэтычныя аднатомнікі «Песня, што стала кнігай» і «Саюз непарушны», а таксама том «Вацамі сяброў», у які ўвайшлі апавяданні, вершы, нарысы, выступленні прагрэсіўных замежных пісьменнікаў, паэтаў, журналістаў, якія выказваюць салідарнасць з многанацияналь-

АДНАЎЛЕННЕ БАТЛЕЙКІ

Вяселья гукі скрыпкі і званкія ўдары бубна. Пры такім нескладаным музычным суправаджэнні праходзілі прадстаўленні любімага відвішча беларускага народа — батлейкі. Гэты самабытны ляльчы тэатр вядомы на тэрыторыі рэспублікі з XVI стагоддзя. Дзеючыя асобы імправізаваных спектакляў — драўляныя фігуркі ў касцюмах герояў народнага фальклору — цара Ірада, сварлівай жонкі, няўдалага мужа-ка...

Прадстаўленні разыгрываліся на кірмашах і збіралі мноства глядачоў.

А потым батлейка была забыта.

...Канферэнц-зала Палаца мастацтва поўная глядачоў. З цікавасцю глядзяць яны, як студэнты Беларускага дзяржаўнага тэатральна-мастацка-

га інстытута Яўгенія Ліс, Фёдар Кушкурэвіч і Аляксандр Лось прадстаўляюць батлейку.

Ідэя аднавіць забытае тэатральнае прадстаўленне ўзнікла ў студэнтаў каля года назад. Па дапамозе звярнуліся да знаўцы гісторыі беларускага тэатра, навуковага супрацоўніка АН БССР Міхаіла Каладзінскага. Ён дапамог энтузіястам падбраць тэксты. А лялек і касцюмы будучыя мастакі зрабілі самі, узяўшы за аснову экспанаты фондавай калекцыі музея этнаграфіі і фальклору АН БССР.

Дарэчы, тут жа на вечары «Мастацкае афармленне беларускага тэатра» арганізавана выстаўка пяцідзясяці экспанатаў з фондавай калекцыі музея.

Экспазіцыя гэтай невялі-

кай выстаўкі падобрана так, каб пазнаёміць наведвальнікаў з прынцыпамі і асаблівасцямі фарміравання мастацкага афармлення беларускага народнага тэатра, з яго багатымі нацыянальнымі традыцыямі, якія ідуць у глыб стагоддзяў.

У заключэнне на вечары быў паказан першы мультыплікацыйны фільм на беларускай мове «Ліса, мядзведзь і мужык». Аўтар сцэнарыя і мастак-пастаноўшчык Наталля Лось, рэжысёр-мультыплікатар Віктар Доўнар расказаў аб гісторыі стварэння мультфільма і падзяліўся творчымі планами.

Вечар быў арганізаван у дні правядзення Тэатральна-беларускага выяўленчага мастацтва.

Л. ВЕЯЎНІК.

Здаўна славілася вёска Лядна, што на Случчыне, сваімі майстрамі, якія звычайна сякерай і нахітрымі прыладамі рабілі цудоўныя рэчы.

Жанчыны ў Лядне таксама адмысловыя майстрыхі: і пралі заўсёды, і ткалі, і вышывалі. Шмат чаго з гэтага багацця, зробленага ўласнымі рукамі, захавалася ў куфрах ды на гарышчах цяперашніх жыхароў. Адзін з такіх куфраў, распісаны стратэміяй кветкамі, належыць Алене Кароль. Доўгі час яна працавала ў мастацкай арцелі ў Слуцку. Залатыя рукі ў гэтай жанчыны. Вырабленыя ёю рэчы цяпер знаходзяцца ў сельскім музеі, арганізаваным вучнямі мясцовай школы.

НА ЗДЫМКУ: «скарбы» куфра Алены Кароль.

Фота В. ДУБІНКІ.

УСЕСАЮЗНАМУ АБ'ЯДНАННЮ

«МІЖНАРОДНАЯ КНІГА» — 60 ГАДОУ

ДАВЕР'Е, ПРАГРЭС, УЗАЕМАРАЗУМЕННЕ

Восенню 1920 года ў Савецкай Расіі пабываў вядомы англійскі пісьменнік-фантаст Герберт Уэлс. Пасля вяртання на радзіму ён выпускаў кнігу «Расія ў імглі», на старонках якой адначасна факт, які ўразіў яго ўяўленне.

«У гэтай загадкавай Расіі, — пісаў Уэлс, — што цяпер ваюе, халоднай, галоднай, якая зведае бясконцыя нягоды, ажыццяўляецца літаратурнае пачынанне, немагчымае цяпер у багатай Англіі і багатай Амерыцы. У Расіі, якая памірае з голадау, сотні людзей працуюць над перакладамі: кнігі, перакладзеныя ім, друкуюцца і змогуць даць новай Расіі такое знаёмства з сусветнай культурай, якое не даступна ні аднаму іншаму народу...»

І далей пісьменнік выказаў сумненне ў тым, што гэта работа ў краіне, якая зведае такія нястачы, будзе паспяховай: ён не ўяўляў, якімі шляхамі сусветная літаратура дойдзе да чытача.

Але ўжо ў 1922 годзе ў Фларэнцыі на Міжнароднай кніжнай выстаўцы прадукцыю сваіх выдавецтваў упершыню прадставіла маладая Савецкая рэспубліка, а на Сусветнай выстаўцы дэкаратыўнага мастацтва 1925 года ў Парыжы савецкія графікі і паліграфісты ўдасціліся некалькіх Гран пры.

Цяпер Усесаюзнае аб'яднанне «Міжнародная кніга», заснаванае ў красавіку 1923 года, — манопольная знешнегандлёвая арганізацыя СССР па экспарту і імпарту твораў друку і музыкі — штогод праводзіць больш чым 1500 выставак у дзесятках краін свету, удзельнічае ва ўсіх буйнейшых міжнародных кніжных і гандлёва-прамысловых кірмашах. Арганізацыя, выдавецтва і фірмы са 140 краін свету супрацоўнічаюць з «Міжнароднай кнігай». Калі ў першыя гады дзейнасці аб'яднання яго штогадовы знешнегандлёвы абарот склаўся 200 тысяч рублёў, то цяпер ён перавышае 100 мільянаў.

Дэвізам «Міжнароднай кнігі» маглі б стаць словы «Давер'е, узаемаразуменне, прагрэс». Экспартуючы творы друку ў розныя краіны, аб'яднанне знаёміць з дасягненнямі савецкай навукі, скарбамі сацыялістычнай культуры. Імпартуючы кніжную прадукцыю, яно садзейнічае далучэнню мільянаў

савецкіх грамадзян да багаццяў навукі і культуры замежных краін.

«Міжнародная кніга» прапаноўвае замежным фірмам вялікі выбар кніг на рускай і іншых мовах народаў СССР, а таксама амаль на 50 мовах народаў свету. Сярод іх — творы класікаў марксізму, навуковыя працы па розных галінах ведаў, даведкавая і вучэбная літаратура, творы рускіх і савецкіх пісьменнікаў, паштоўкі, плакаты, дыяфілмы, дыяпазітывы.

Экспартны каталог савецкіх перыядычных выданняў уключае больш чым 5 тысяч назваў газет і часопісаў на 46 мовах народаў СССР і больш чым на 20 мовах народаў свету. Сярод замежных чытачоў асабліва папулярныя часопісы «Советский Союз», «Советская женщина», «Спутник», «Новое время», «Наука в СССР», газета «Московские новости». Заказы на савецкія перыядычныя выданні прымаюцца аб'яднаннем «Міжнародная кніга» ў любы час і выконваюцца з бліжэйшых нумароў, што выйшлі з друку.

«Міжнародная кніга» экспартуе таксама паштовыя маркі чыстыя і гашоныя ў аркушах і гатовыя набораканверты «першага дня», калекцыйныя канверты са спецыяльнымі гашэннямі.

Аб'яднанне «Міжнародная кніга» з'яўляецца адным з арганізатараў традыцыйнай Маскоўскай міжнароднай кніжнай выстаўкі-кірмашу. На апошняй такой выстаўцы, што адбылася ў 1981 годзе, аб'яднанне падпісала доўгатэрміновы дагавор у раз'явіх здзелак на суму, якая перавышае 90 мільянаў рублёў. Цяпер «Міжнародная кніга» рыхтуецца да новай сустрэчы са сваімі замежнымі партнёрамі на Маскоўскай міжнароднай кніжнай выстаўцы-кірмашы 1983 года.

Пры садзеянні аб'яднання больш чым 70 тысяч назваў кніг на многіх мовах народаў свету штогод папаўняюць фонды публічных і навуковых бібліятэк, распаўсюджваюцца на падпісцы, паступаюць у кніжныя магазіны.

Усесаюзнае аб'яднанне «Міжнародная кніга» імкнецца да расшырэння дзелавых адносін, заснаваных на прынцыпах узаемнай паварі і давер'я.

Марына БАЙКОВА.

ЗНАЁМІМ З ТВОРЧАСЦЮ МАЛАДЫХ

КУДЫ НЯСЕ БЕЛУЮ ЛАСТАЎКУ

НАТАТКІ З РЭСПУБЛІКАНСКОЙ МАСТАЦКАЙ ВЫСТАЎКІ

Маладзёжная выстаўка — гэта заўсёды цікава. Звычайна тут чыйсьці пачатак, свежыя, арыгінальныя сюжэты, нечаканае, нетрадыцыйнае вырашэнне даўно знаёмай тэмы. Дарэчы, прыход новых сіл у мастацтва заўсёды абяцае яго абнаўленне. Што прынясуць у скарбіну нацыянальнай і ўсёй савецкай культуры сённяшнія дэбютанты? Аднак на гэтыя пытанні можна будзе атрымаць толькі праз 10—20 гадоў, не раней. А сёння... давайце пройдземся па залах Палаца мастацтва, пазнаёмімся з работамі мастакоў, якія, як кажуць, ужо маюць імя, і з тымі, хто нядаўна пачаў выстаўляцца, і з дэбютантамі. Дарэчы, сярод удзельнікаў нямала студэнтаў Беларускага дзяржаўнага тэатральна-мастацкага інстытута. А сяродні ўзрост аўтараў 25 гадоў.

Што ж прыцягвае маладых, што становіцца аб'ектам пільнай увагі іх мастакоўскага погляду? Нават вочы разбігаюцца: тут і вёска, і партрэты сучаснікаў, і нацюрморты, і краявіды, і гарадскія пейзажы. Аднак распачаць гаворку пра творчасць маладых хацелася б работай П. Назаранкі «Вясновая песня». На ёй — чародка маладых людзей — хлопцаў і дзяў-

мясціны. «Кут майго маленства» — так назваў сваю работу мінчанін В. Захарынскі. Немагчыма прайсці міма гэтага палатна. Абавязкова пастаіш, прыгадаеш і свае дарагія сэрцу мясціны, дзе гэтак жа прыгожа бывае летам, адкуль сцэжка павяла ў вялікі свет...

Тэма многіх графічных лістоў, жывапісных палотнаў — пераўтвораны край беларускі, дзе на месцы былых балот і лясоў выраслі цудоўныя пасёлкі, узняліся карпусы прамысловых прадпрыемстваў і нафтавых вышкаў, праляглі шасейныя дарогі. Новае аблічча зямлі. Ці не такой светлай, прыгожай, багатай марыў бачыць Беларусь яе вялікі паэт Максім Багдановіч. Але ў цывілізацыі ёсць і адваротны бок. Людзі павінны памятаць гэта і ашчадна адносіцца да прыроды, да традыцый, да таго, што склалася стагоддзямі. Такі мастакоўскі маналог аўтара пейзажа «Раніца новага дня» У. Свінарова. ...Ён і сапраўды ў прыгожым месцы пабудаваны, гэты камбінат, ля лесу. Але позірк ад цудоўнага будынка міжволі перакідваецца ў нізкую частку палатна, дзе павалена моцнае, магутнае дрэва. Карціна выклікае шмат думак, асацыяцый, параўнанняў. А сам аўтар работы паўстае перад гледачамі як чалавек з уласным поглядам на жыццё, з ярка акрэсленай грамадзянскай пазіцыяй. Наогул, творы гэтай выстаўкі, надзвычай розныя па тэмах, па ўзроўню выканання, даюць магчымасць гледачу паразважаць і пра энс творчасці, і пра адносіны да жыцця маладых аўтараў, якія моцна стаяць на сваёй зямлі, і не без падстаў заклапочаныя яе будучыняй, гаспадары, датычныя да ўсяго, што адбываецца вакол.

Думкі нясуць маладых далёка на крылах мары. Узляцець, узняцца над будзённым, звычайным — гэта не толькі лёс касманаўтаў, лётчыкаў, дэльтапланерыстаў... Дарэчы, у экспазіцыі ёсць работа, якая так і называецца «Дэльтапланерыст». Яе выканаў са сталі мінчанін А. Баглай. А васьмь брэсцкі мастак У. Куфко дэманструе на выстаўцы вялікае палатно «Зямля. Космас. Пачатак». Гэта філасофскі роздум пра тайны Сусвету, пра Космас і Зямлю, пра наша на ёй існаванне.

Раптоўны выбух — зламная, разбураная структура, дзірка, куды, нібы патокам паветра, нясе белую ластаўку... Што чакае птушку? А, можа, гэта ластаўка — усё чалавецтва, якое можа загінуць, калі не абароніць свой дом — сваю планету ад смяротнай небяспекі вайны? Застаецца трывожнае пачуццё ў душы.

...З палотнаў пазіраюць на свет светлыя жаночыя твары будучых маці. У вачах — надзея на ішчасце, на мір. Побач «Партрэт маладой жанчыны з дзіцем» М. Ісаёнак, жанчына, якая раніць вясной высаджвае кветкі («Кветачніца» В. Кокух). Колеры ўсё светлыя, яркія — колеры жыцця. І няхай пакуль у работах пачынаючых мастакоў адчуваецца ўплыў настаўнікаў, вядомых майстроў пэндзля, недасканаласць кампазіцыі — майстэрства прыйдзе з гадамі, але ўражвае грамадзянская сталасць думкі, шчырасць маладых творцаў. Яны заўважаюць у жыцці галоўнае, бяруць у настаўнікаў лепшае, спрабуючы сябе ў розных ві-

дах мастацтва — дэкаратыўна-прыкладным, графіцы, жывапісу, скульптуры.

Маладым творцам уласціва імкненне да самавыяўлення: выказаць сябе, свой свет, сваё разуменне прыгожага. Скажам, як гэта робіць А. Лось-Залужная ў сваёй надзвычай арыгінальнай аплікацыі на народныя тэмы, выкананай з лёну, бавоўны і воўны, Б. Дрозд — у кампазіцыі з металу «Лета скончылася».

Апошнім часам на кожнай рэспубліканскай выстаўцы з'яўляюцца работы такіх мастакоў, як У. Тоўсцік, У. Савіч, М. Селяшчук, Ф. Янушкевіч. Па ўзросту яны яшчэ і сапраўды маладыя, ледзь за 30. Але ў кожнага з іх ёсць ужо свой почырк, тая рысы майстэрства, якія вылучаюць іх сярод пачынаючых. На сёлетняй маладзёжнай выстаўцы кожны з іх паказаў вельмі цікавыя творы: У. Тоўсцік — жывапіснае палатно «Швей»; У. Савіч акварэльныя лісты з цыкла «Па Палессі»; М. Селяшчук — тры жывапісныя карціны; Ф. Янушкевіч сваю работу прысвяціў В. Дуніну-Марцінкевічу.

У кнізе водгукаў на выстаўцы пачалі ўжо з'яўляцца першыя запісы. Вось адзін з іх, пакінуты групай замежных турыстаў, маладых немцаў з ФРГ, якія ўпершыню трапілі ў савецкую краіну: «Нам здалася цікавай выстаўка маладых мастакоў. Для нас гэта знаёмства з Беларуссю, з яе традыцыямі, культурай. Духоўны свет нашых савецкіх равеснікаў разнастайны, багаты; гэта свет, дзе не жыве жорсткасць, зло, нянавісць і абьякаваць. Прыемна адчуваць, што будучыня савецкай краіны, ад якой у вялікай меры залежыць лёс усяго чалавецтва, у надзейных руках».

Т. НИКІЦІНА.

НА ЗДЫМАХ: Г. ГУСЕЎ. «Пралеска» з серыі «Поры года»; у зале выстаўкі; А. ПАНЦЮК. «Нацюрморт майго дзяцінства».

Фота Я. КАЗЮЛІ і С. КРЫЦКАГА.

новыя вершы

Ніл ГІЛЕВІЧ

ЛЁС І ПЕСНЯ

Я аглядаў чужыя гарады,
Не нашы помнікі не нашай славы —
І быў ад крыўды зрок слязой
засланы,
І біў у скроні думкі ток круты:

Нелітасцівы быў наш лёс, браты:
Красу, што продкі з любасцю
стваралі,
Чужынцы з лютасцю агнём сціралі,
Каб не ўцалелі нават і сляды.

Але сціхаў няўчуты крык бяды —
І паўставала з небыцця нанова
Краса ў абліччы каменя і слова,
Каб зноў зрабіцца прахам праз гады.

І зноў кляліся прадзеда-дзяды:
«Сто раз памром, а не пакінем
верыць
У нашу заўтрашнюю славу-веліч,
У нашы заўтрашнія гарады!»

Даўно нам свеціць дзень наш
малады,
Свой новы лёс народ спакойна
творыць,
Адкуль жа ў песні праступае горыч!
З глыбінь... З вакоў... Там —
бездань гаркаты.

Рыгор БАРАДУЛІН

ТАПАЛЁВАЯ ГОТЫКА

Тапалёвая готыка.
Хмель зялёны, як гай.
З праславянскай дрыготкаю,
Мова,
Край зберагай —

Вастрэстрэшную Чэхію,
Дзе рабіны-дамы
Плеюць палымнаверхія
Праз дажджы, праз дымы.

Каб здалёку на полімя
Выраі аблачын
Прыплылі,
Каб напомянілі
Кожнаму,
Хто ён, чый.

Цокай ты,
Я паштокаю,
Мова чэшская,
Твой
Край святочнай паштоўкаю
Мне здаецца парой.

Той, дзе піша славяншчына
Хоць лацінкай,
Аднак
Духам вешчым абнашчаны
Кожнай літары знак.

Як Скарынава Біблія.
Праз вяселлі, імшу,
Мова,
Голас твой выплыве
Уваскрэсіць душу!

Сяргей ГРАХОЎСКИ

ДАЛЁКАЕ РЭХА

Можа, гэтая сустрэча —
Развітанне назаўжды,
І асенні зорны вечар
Ты прыпомніш праз гады,
Як дрыжалі нашы рукі,
Як маўчалі я і ты
І не зналі, што разлукі
Спяляць нашыя масты.
Дагарэлі. І сцяжынікі
Лебядою зараслі,
І на познія дажынікі
Мы з табою не прыйшлі.
Я гукаю, ты гукаеш.
Зоры падаюць да дня.
Вось і рэха замаўкае.
Ці-шы-ня.

Данута БІЧЭЛЬ-ЗАГНЕТАВА

Хто першым націсне кнопку,
другім памрэ.
На войнах пастаўце кропку!
Хай поле салдат арэ.

Няхай барануе чысцей,
а сонца грэе здаля.
Трашчыць зямля ад касцей
сыноў, што схавала зямля.

УПЕРШЫНЮ ў САВЕЦКІМ САЮЗЕ

ЭНЦЫКЛАПЕДЫЯ ПРЫРОДЫ БЕЛАРУСІ

Выйшаў першы том Энциклапедыі прыроды Беларусі. Такое унікальнае выданне з'явілася ўпершыню ў Савецкім Саюзе, і калектыў выдавецтва «Беларуская савецкая энцыклапедыя імя Пётруся Броўкі» можа ганарыцца добрай ініцыятывай і вялікай работай, якую даводзіцца выконваць у сувязі з выданнем ЭПБел.

Першы том — ёмістая кніга, 576 старонак. У ім змешчаны навукова-папулярныя артыкулы, першыя словы якіх пачынаюцца на літары А—Г. Артыкулы напісаны па-энцыклапедычнаму сцісла, але даюць багатую інфармацыю пра апісваемы аб'ект. Напрыклад, «Асвейскае возера». У артыкуле даецца характарыстыка месцазнаходжання вадазбору, берагоў, дна, вады, расліннасці, насельніцкаў гэтага вадаёма, яго памеры. Есць звесткі пра тое, калі возера замярзае, якой вышыні хвалі на ім, якія вядуцца даследаванні і г. д.

Тут жа расказваецца і пра іншыя прыродныя аб'екты, назва якіх пачынаецца са слова Асвейскі. Гэта — Асвейска-Браслаўскі агракліматyczny раён, Асвейскае балота, Асвейскае радовішча сапрапелю, Асвейская града, Асвейскі паліўнічы заказнік, Асвейскі парк.

Даюцца апісанні не толькі асобных аб'ектаў, але і прыродных комплексаў. Змешчаны артыкулы аб прыродзе адміністрацыйных раёнаў, геалагічнай будове, карысных выкапнях, клімаце, прыродакарыстанні, прыродаахоўнай рабоце.

Можна прачытаць пра вядомых вучоных, якія зрабілі значны ўклад у развіццё біялогіі, хіміі, геалогіі. Змяшчаюцца іх партрэты.

Ілюстрацый у томе шмат. Некаторыя выкананы ўпершыню, напрыклад, карта «Ахова прыроды». На ёй пазначаны запаведнікі, заказнікі, помнікі прыроды, азёры, рэкі і г. д. Карта калярвая, зручнага памеру. Друкуюцца таксама карты-схемы адміністрацыйных раёнаў, малюнкi жывёл, раслін. Асабліва ўвага надаецца рэдкім відам, якія занесены ў Чырвоную кнігу СССР і Чырвоную кнігу БССР.

У першым томе змешчана амаль 3 200 артыкулаў, каля тысячы чорна-белых ілюстрацый і 48 каліровых. Усяго ж у пяці тамах павінна быць каля шаснаццаці тысяч артыкулаў. Будзе расказана пра ўсе прыродныя аб'екты Беларусі, а таксама пра іх выкарыстанне і ахову.

Пра Энциклапедыю прыроды Беларусі я папрасіў расказаць адказнага сакратара Я. Малашэвіча.

— Выданне энцыклапедыі аб беларускай прыродзе стала магчымым таму, што вучоныя і краязнаўцы рэспублікі назапасілі багаты матэрыял. Да падрыхтоўкі выдання былі прыцягнуты тысячы людзей — вучоныя Акадэміі навук БССР, вышэйшых навучальных устаноў, спецыялісты народнай гаспадаркі, краязнаўцы, члены Беларускага таварыства аматараў прыроды і Беларускага таварыства паліўнічых і рыбаловаў.

Энциклапедыя прынясе вялікую карысць усім, хто беражліва, з любоўю ставіцца да прыроды. Сёння яна — крыніца ўсіх матэрыяльных даброт у любым грамадстве. Вось чаму многія артыкулы прысвечаны надзённым пытанням узаемаадносін чалавека і прыроды.

ЭПБел вучыць любіць усё жывое на Зямлі. Кожны від жывёлін — непаўторная знаходка прыроды, і разгадка закладзеных у іх таямніц дае шмат карыснага чалавеку.

Энциклапедыя прыроды Беларусі выклікала вялікую цікавасць у вучоных, спецыялістаў народнай гаспадаркі, выкладчыкаў, студэнтаў і школьнікаў. Зацікавіліся ёю многія замежныя бібліятэкі і навуковыя цэнтры, ад іх паступілі заказы на гэта выданне.

Мікалай ДЗЕЛЯНКОўСКІ.

Многа сяброў у вучняў Мінскай сярэдняй школы № 12. Піянеры перапісваюцца са сваімі ровеснікамі з саюзных рэспублік і замежных краін. Атрымліваюць пісьмы ад савецкіх пісьменнікаў. Часта сюды приходзяць бандэролі і псылкі з памятнымі падарункамі для школьнага музея.

НА ЗДЫМКУ: дзесяцікласніца Алена ЮНКОВІЧ з сувенірамі, атрыманымі ад рыжскіх і кіеўскіх сяброў.

Фота Ч. МЕЗІНА.

Вясна ў гэтым годзе прыйшла раптоўна. Учора яшчэ была зіма, і злы сівер прымушаў хаваць твар у каўнер, а сёння насустрач вам усміхаецца яркае сонейка, радуе пах ажываючай зямлі. Тады хочацца ў лес, туды, дзе ізумрудам пераліваецца маладая зеляніна, чуваць радасны крык вяртаня журавоў, кісмела раскрываюць пялёсткі першыя вясновыя кветкі.

Фота Ю. ЗАХАРАВА.

ДОЎГІ ВЕК

Свой 100-гадовы юбілей адсвяткавала адна са старажытых жыхарак Брэста Марыя Міхайлоўская.

Урадженка вёскі Рашкаўка Камянецкага раёна, Марыя Піліпаўна рана засталася без мужа, страціла на фронце двух сыноў — Тараса і Мікалая. Мікалай загінуў пры вызваленні Польшчы.

У пасляваенныя гады Марыя Піліпаўна працавала ў мясцовым калгасе, цяпер на заслужаным адпачынку. Жыве ў сына Уладзіміра, які трэць стагоддзя працуе шафёрам.

У доме па вуліцы Кароткай, 15 у гэты дзень сабралася нямала гасцей. Памятны падарункі доўгажыхарцы паднеслі сын Уладзімір, 70-гадовая дачка Хрысціна. Віншавальныя тэлеграмы прыслалі дзве сястры юбіляркі Ганна і Фёкла, якія пераступілі ўжо 90-гадовы парог жыцця, шматлікія ўнукі і праўнукі.

У Марыі Міхайлоўскай да гэтага часу добры зрок і слых, яна ахвотна прымае гасцей, працуе на агародзе і ў садзе, якія пасадзіў побач з домам яе сын.

ЦІ Я ў МАМКІ НЕ ДАЧКА

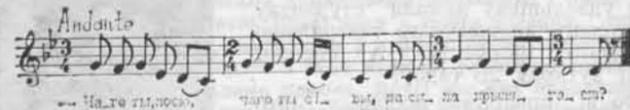
Ці я ў мамкі не дачка,
Ці я не дачушка,—
Руса каса да пояса,
Чырвоная стужка.

Руса каса за плячыма,
Чырвоная жычка,

Усе мяне хлопцы любяць,
Што я невялічка.

Хоць я невялічка
Да і не багата,
Есць у мяне кавалераў
Поўненская хата.

ЧАГО ТЫ, ЛОСЮ

— Чаго ты, лосю, чаго ты, сівы,
Да сяла прылягаеш!

Ці не ты, лосю, ці не ты, сівы,
Лютую зіму чуеш!

— А хоць лютую, хоць не лютую —
Не будзе, як лецеўка.

Я летам бягу, расіцу рашу,
Зялёную траўку скуру.

А зімой бягу па глыбокім снягу,
Сухую траву грызу.

Чаму, дзяўчына маладзенькая,
Ліхую свякроў чуеш!

— А хоць ліху, хоць не ліху—
Не будзе, як мамачка.

Я ў мамкі хаджу — вяночак нашу,
Усё падвор'е ўкрашаю.

К свякроўцы прыйду — чужая ў раду,
Зайдуся ад жалю.

УСЕСАЮЗНАЯ парусная рэгата на прыз «Блакітны карал» завяршылася ў Севастопалі.

Два першыя месцы на гэтых спаборніцтвах заваявалі беларускія спартсмены. Уладзімір Сямёнаў быў мацнейшым у класе суднаў «Тарнада», а Аляксандр Шпілюк — «Лятуць галадзец».

ТРЫ ЗАЛАТЫЯ, два сярэбраныя і чатыры бронзавыя медалі заваявалі савецкія барцы класічнага стылю на чэмпіянаце Еўропы ў сталіцы Венгрыі. Яны першыствавалі ў агульнакамандным заліку.

Залатымі ўзнагародамі адзначаны Генадзь Ярмаў (Растоў-на-Доне), Тэймураз Анхазава (Кутаісі) і капітан зборнай СССР Ігар Каньгін з Віцебска.

З ВЯЛІКІМ запасам мячоў завяршылі першы фінальны матч розыгрышу Кубка ўладальнікаў кубкаў еўрапейскіх краін гандбалісты Мінскага спартыўнага клуба арміі ў горадзе Плаешці з бухарэсткім «Дынама»: 34:22. 30 красавіка ў Мінскім Палацы спорту адбылася паўторная гульня.

ПОРІ

На гэты раз перамаглі гандбалісты бухарэсткага «Дынама» з лікам 26:24. Але па суме дзвюх сустрэч беларускія спартсмены заваявалі Кубак ўладальнікаў кубкаў еўрапейскіх краін.

У АЛМА-АЦЕ прайшлі ўсесаюзныя спаборніцтвы лучнікаў. Трэцяе месца на іх заняў Ігар Кагай з Беларусі і стаў адным з кандыдатаў на паездку ў Лос-Анджэлес на чэмпіянат свету.

НА САМАРКАНДСКІМ грабным канале завяршыўся розыгрыш Кубка СССР па веславанню на байдарках і каноэ.

Неаднаразовы чэмпіён Алімпійскіх гульняў, свету і краіны мінчанін Уладзімір Парфяновіч з Сярбеям Суперата (Таганрог) заваявалі залатыя медалі на байдарцы-двойцы на дыстанцыях 500 і 1000 метраў.

Трэцяе месца ў Уладзіміра Парфяновіча на байдарцы-адзіночцы на дыстанцыі 500 метраў.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі.

Зак. 850